

DOCUMENTE PRIVIND ACTIVITATEA „ASTREI” DIN SIBIU ÎN SCOPUL SPRIJINIRII INDUSTRIEI CASNICE ROMÂNEȘTI DIN TRANSILVANIA

ION I. DRĂGOESCU

La arhivele Statului din Sibiu, Fondul ASTRA, se păstrează șase documente, dintre care cinci scrisori, după știrea noastră inedite, și un *Apel* tipărit, destul de puțin cunoscut. Toate documentele se referă la acțiunea inițiată de ASTRA pentru păstrarea și perpetuarea tradițiilor în industria casnică textilă prin utilizarea de țesături autentice, realizate la sate, în predarea lucrului manual și a desenului în școlile de fete din Transilvania. Aceasta constituia, pe lângă multe altele, o formă de manifestare a ființei naționale românești, într-un regim de opresiune.

Implicarea unor mari personalități ca G. Barițiu și Maria Comșa în acțiunea respectivă dovedește seriozitatea cu care acest aspect era privit, iar participarea Comitetului Reuniunii Femeilor Române din Sibiu pentru strângerea colecției de textile dovedește pertinența unui asemenea demers. Publicăm, în continuare cele cinci scrisori.

* * *

Documentul pachetul nr. 36, fila 332/1886

„Onorat Comitet al Reuniunii Femeilor Române din Sibiu

În vederea importanței celei mari ce o are lucrul de mână și desenul pentru școala noastră civilă de fete, ba pentru întregul popor, fiind aceasta o chestiune ce se rejerează la sporirea puterii de producțiune în ramura industriei de casă a poporului român. Comitetul subsemnat, în legătură cu raportul ce ni s-a prezentat din partea direcțiunii de la numita școală și în special la date nimerite cuprinse în acel raport, a constatat că ar fi firește de dorit și foarte folositor dacă pentru o mulțime de lucruri femeiești de mână, care se învăță în școală acum, sau se vor învăța în cursul complementar ce în virtutea cap. 6 al Statutului de organizare probabil, se va deschide pentru anul viitor pe lângă școala civilă a Asociațiunii sau, în fine, care se vor

învăța în alte școale, în diferite părți ale patriei, se vor folosi modele luate după lucruri clasice în combinațiunea de culori și în combinațiunea de forme ornamentale, precum se află ele în lucrul de mână, săvârșit de femeia română de la sate, din diferite părți ale țării. Numai că prin folosirea și combinarea acestor forme în compozițiuni noi, în locul modelelor ade-seori lipsite de individualitate și chiar de gust estetic, s-ar da producțiuni din lucrul de mână în școală și industria de casă, peste tot, un fundament solid și s-ar avea prin aceasta și o legătură puternică între școală și popor, intocmai precum s-ar crea pentru străini chiar un izvor binevenit din care să dobândească material pentru modele noi, de care și ei au trebuință în folosul dezvoltării și mai mari a industriei lor. Spre ajungerea acestui scop. Comitetul a aflat că ar fi de trebuință de astfel de modele, în special de cusături, de chindesituri, de broderii, de țesături, de la cele mai dibace femei române de la sate, lucrări care ar putea servi ca model pentru multe lucrări de mână ce se execută în școală.

Indicatele piese din eventuala colecțiune fiind multiplicare prin desen sau fiind combinate în compozițiuni noi, ar contribui la răspândirea între toți românii a formelor celor mai frumoase și a pune, de timpuriu, stavilă coruperii care începe a se manifesta și la popor, parte în lucrările de mână săvârșite în școală, parte în lucrurile care se țin de portul lui.

Comitetul, cunoscând zelul și abnegațiunea precum și trecutul și cunoștința de cauză cu care onoratul Comitet al Reuniunii Femeilor din Sibiu a știut să întemeieze o școală, împlinind, astfel, o lacună demult simțită de aceia să o prevadă cu toate mijloacele necesare, să puie la cale o loterie din cele mai frumoase, fie aceasta să o aranjeze cu un deosebit gust astfel ca ea să rămână pentru totdeauna o pagină frumoasă în analele reuniunii, a aflat că nimcnea n-ar fi mai chemat

a lua inițiativa și a pune la cale o colecțiune de modele după cum s-a arătat mai sus, la onoratul Comitet al Reuniunii Femeilor Române din Sibiu, de aceea în ședința sa de azi și-a permis a hotărî a se încredința acestui onorat comitet întreaga afacere, atât câștigarea obiectelor trebuincioase pentru realizarea colecțiunii cât și aranjarea lor cu aceea că dacă pentru efectuarea acestui lucru nu ușor, cu atât încă mai important și chemat a înmulți titlurile de recunoștință a onoratului Comitet al Reuniunii Femeilor Române din Sibiu. S-ar recere spuse, subscrisul Comitet nu va întârzia a le acoperi din mijloacele Asociațiunii. Pentru realizarea colecțiunii ar fi de ajuns ca pentru cele mai multe din obiectele trebuincioase să se recvere câte o parte numai dintr-un lucru întreg, fie chiar și vechi sau un lucru început din care să se vadă procedarea la continuarea lucrării sau și numai un obiect cu o mică descriere a materialului și a modului lui de confecționare.

În credința că onoratul Comitet al Reuniunii Femeilor Române din loc (alitate) va binevoi a oferi și în acest caz concursul său binevoitor, și în speranța că și aceasta (va fi) încredințată dibacelor mâini ale acestui onorat comitet, va avea succesul dorit, vă rugăm să primiți expresiunea deosebitei considerațiuni ce vă păstrăm.

Sibiu, din ședința Comitetului Asociațiunii Transilvane, ținută la 29 VII, 1887".

* * *

Document ASTRA-pachetul 68, fila 499/887

„Reuniunea Femeilor Române din Sibiu
Onoratul Comitet al Asociațiunii Transilvane pentru Literatură și Cultură a Poporului Român

În urma stimatei dvs. hotărâri din data de 29 iulie a.c. [cr. 332, prin care se reccarcă Comitetul Reuniunii Femeilor Române din Sibiu a se procura o colecțiune de modele originale românești după lucrări clasice, în combinațiunea de culori și de forme ornamentale, precum se află ele în lucrul de mână săvârșit de femeia română la sate, din diferite părți ale țării.

Comitetul în ședința sa din 4 octombrie a.c. a primit a satisface acestei recer-

cări a dumneavoastră și va face pași necesari spre a pune la cale o colecțiune de modele, după cum se recere mai sus. Totodată, spre ajungerea acestui scop, vă roagă să dați sprijinul dvs.

Aducându-vă la cunoștință acest conclud, primiți expresiunea deosebitei noastre stime ce vă păstrăm.

Sibiu în 12 noiembrie 1887

M. Cosma, președintă și secretar" (indescifrabil).

* * *

Documentul ASTRA-pachetul 73, fila 7/889

„Reuniunea Femeilor Române din Sibiu nr. 105/889

Onoratul Comitet al Asociațiunii Transilvane pentru Literatură și Cultură Poporului Român.

Onorat Comitet, în urma onorificei însărcinări primite prin hârtia dumneavoastră pe data de 29 iulie 1887 [cr 332, referitoare la colectarea de modele din diferite lucruri de mână femeiești de la sate, spre scopul instrucțiunii în școala Astrei de fete, subscrisul comitet are onoarea a vă relata cum că parte și atât prin apeluri publice prin ziare, cât și prin scrisori trimise la mai multe doamne române în toate părțile țării și la toate subcomitetele Asociațiunii Transilvane, și-a dat toată silința de a compune o colecțiune de modele pe cât se poate de amplă.

Câteva doamne și unii domni au și colectat și ne-au trimis mai multe modele de valoare pentru instrucțiunea în lucrul de mână conscrise în lista aici alăturată, spre a se putea folosi deja în școală. Avem onoarea a pune la dispozițiunea onoratului comitet, cu rugarea ca să binevoiască a îngriji cât mai de grabă de primirea lor.

Dintre obiectele trimise, precum arată și consemnarea alăturată, multe ni s-au trimis numai pentru decafiere pe lângă restituire, mai multe, însă, s-au oferit gratuit.

Cele trimise pe lângă returnare, care au fost apte de modele, s-au decopiat și returnat.

Câteva obiecte oferite gratuit, nu reprezintă lucru femeiesc de la sate și ca atare nu sunt apte de modele; onoratul Comitet va binevoi a dispune cum și spre ce vor fi a se folosi acestea.

Atât colecțanților cât și operanțelor, le va exprima mulțumirile sale, subscrisul Comitet prin ziare.

Cu părere de rău trebuie să constatăm încă, că din partea unor subcomitete, cu excepția celui din Brașov, niciunul nu ne-a răspuns la apelul ce le-am adresat.

Pentru ca să putem amplifica, ulterior, colecțiunea de modele tocmai acum când femeile de la sate se ocupă cu lucrul de mână, am aflat cu cale a mai continua colecțiunea până la 1 aprilie 1889, în speranța că până la acel termen vom primi încă mai multe obiecte aplicabile de model.

Atât obiectele acestea, ce vor mai intra, cât și socotelele despre spezele avute cu tipărituri, paspartuuri și corespondență, le vom transpune, deci, numai în luna aprilie 1889.

Primiți, vă rugăm, expresiunea deosebitei stime ce vă păstrăm.

Din ședința Comitetului Reuniunii Femeilor Române ținută în Sibiu la 13 decembrie 1888 (Maria Cosma, președintă)".

* *

Documentul ASTRA (concept) — pachetul nr. 74, fila 7/889

„Onorabilului Comitet al Reuniunii Femeilor Române din Sibiu.

Informațiunile d-voastră, relative la adunarea de modele din diferite lucruri de mână femeiești spre scopul instrucțiunii în școala civilă de fete, înaintată încoace sub nr. 105/858 și primită în 5 ianuarie a.c., impun subscrisului comitet prea plăcuta misiune de a vă mulțumi în numele culturii naționale a sexului femeiesc pentru nepregetul și devotamentul cu care numitul Comitet al Femeilor Române din Sibiu a binevoit a lua asupra-și dezlegarea acestei probleme care este împreună cu multă grijă și pierdere de timp.

Împrejurări neprevăzute au împiedecat până în acest moment pe subscrisul comitet a dispune ca colecțiunea de 97 obiecte consemnate în catalogul respectiv să fie luate în primire spre a se așeza undeva, într-un local din internat sau din edificiul vechi. Astăzi însă direcțiunea școlii și a internatului vrea ca să primească obiectele de lângă adevărînță, să și îngrijească de transportarea și așezarea lor; rămâne

numai ca onor comitetul să binevoiască a designa ziua și ora în care-i va fi mai îndemână a mijloci transportarea obiectelor.

Cu onor, Comitetul a decis, în ciuda tuturor greutăților întâmpinate, a mai amplifica această colecțiune, este proba cea mai strălucită a iubirii de progres și a dorinței de a da educației a fiicelor române o direcțiune națională de care a fost și este înspărită reuniunea dumnicăcastră și pe care în schimb îi este asigurată recunoștința comună a națiunii noastre.

Din ședința Comitetului Asociațiunii. ținută la Sibiu la 15 februarie 1889. G.B". (arițiu).

* * *

Anexă la serisoarea lui G. Barițiu către onor direcțiunea Școlii civile române de fete cu internat, Sibiu

„Onor Comitet al Reuniunii Femeilor Române din Sibiu, binevoiește a lua asupra-și misiunea nu prea ușoară de a compune din tot cuprinsul țării o colecțiune de modele, țesături, cusături și altele pentru diferite lucruri de mână femeiești spre a folosi în școala noastră cu scopul de a cultiva portul național femeiesc cu deosebită privire la un autentic, pe care nici prefacerile cele mai bizare nu au fost în stare de a-l deforma sau a-l altera, cu excepțiunile de schimbările cerute imperios de asprimea cliimei, din o mare parte a teritoriilor locuite de români.

Onor Comitet al Reuniunii Femeilor Române înistă pe subscrisul comitet, ca să ia în primire 97 de piese în proprietatea școlii și a internatului. Așa onor direcțiunea este invitată ca după această afacere care s-a întârziat aici din cauze neprevăzute, să nu-și pregete a primi, dacă numai se poate, în decursul acestor săptămâni acele 97 obiecte de la Comitetul Reuniunii Femeilor Române, conform listei alăturate.

Încât pentru expunerea obiectelor pe câteva zile în internat apoi așezarea lor în una din încăperile internatului sau în casa gata din parterul edificiului rămas cu totul la circumscripțiunea și la zelul direcțiunii în înțelegere cu corpul didactic și rămâne numai subscrisului comitet să fie informat despre primirea executată".